

משולחן שלמה

גליון עשיר תוכן
למשולחן השבת

הינוקא

מתוך שלל אצרות תורתו
ושיעוריו של מרן גאון ישראל

רבינו שלמה יהודה בארי שליט"א

פרשת ויקהל פקודי תשפ"ז • 269 •

ניתן להאזין לשיעורים של הגאון הינוקא,
וכן ערכונים על הנעשה בבית מדרשו,
ב"ק הינוקא" 03.550.2228

ליקוטים על פרשת השבוע
משולחן תורתו של רבינו שליט"א

פנינים על הפרשה

שפני כמים לבך

וַיֵּשֶׁם אֶת הַכִּיּוֹר בֵּין אֹהֶל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וַיִּתֵּן שְׁמֵהּ מִים לְרַחֲצָהּ (מ. ל.). בתרגום יונתן (מ. ל.) נתן טעם לענין הרחיצה במימי הכיור, שזהו בכדי לעורר החושים לחזור בתשובה ולהשליך ולפַשֵּׁט דרכי עקמומיות ליבם כמו מים. וביאר האהבת יהונתן על התרגום יונתן שם (ז, טז) שעל ידי מי הכיור המקודשים ישובו בתשובה שנמשלה למים, כמו שדרשו בבראשית רבה (ב, ד) במה שנאמר (איכה ב, יט) "שפכי כמים לבך נוכח פני ה'". ויש לרמוז זאת בתיבות 'כִּיּוֹר וּכְנוֹ' העולים כמנין 'שְׁשׁוּב', שהיו מי הכיור רוחצים לב הכהנים שישוב בתשובה.

שהרי מטרת רחיצה זו לא לנקיות הידים והרגלים לעבודה בלבד היתה, אלא גם לקדש ולטהר לב הכהנים שיהיו ראויים לקבל הקדושה הנשפעת בעבודתם, כמו שכתב הרמב"ן (ל, יט) שרחיצה זו היא לתוספת קדושה, והוא גם ענין רחיצת הידים לתפילה שתקנו חכמים (ברכות טו ע"א). וביאר דברי האברבנאל (ל, יז-כא) שלא היתה הרחיצה מפני שנתלכלכו בהקריבם על המזבח, שהרי הקרבנות מביאות לידי קדושה וטהרה, אלא היה הדבר בכדי שבבואם לשרת בקודש להקריב על המזבח ירחצו משאר הטומאות החיצוניות. והוא כמו שביאר רבינו יונה בדרשותיו ופירושו לתורה (פ' כי תשא עמוד קלח-קלט) שטעם רחיצה זו לא היתה להעביר זוהמא מעליהם, שהרי חלילה להם להכנס לעזרה מבלי רחיצה ונקיות, אלא היה להזכירם להכין לבם בכוננת העבודה שלא יסיחו דעתם מטהרת הרחיצה, ולכן קבע הקב"ה את מקום נתינת הכיור בין אוהל מועד ולמזבח, בכדי שיזכרו מתוך כך הכל בגודל הזהירות הנדרשת שלא להיכנס לפנים מן המזבח בזוהמא שעליו. וכן כתב בספר החינוך (מצוה קו), וביאר עוד שלכן אמרו במסכת זבחים (בדף יט ע"ב) שאין הכהן צריך לקדש ידיו בין עבודה לעבודה, אלא מקדש הוא ידיו פעם אחת בבוקר ועובד כל היום וכל הלילה, והוא שלא יישן ולא יטיל מים ולא יסיח דעתו, מפני שכל תכלית ומטרת רחיצה זו היא רק בכדי להגדיל כבוד הבית, לפי שכל עסק עבודת הבית אנו מחזיקים ורואים בלבנו שהוא טהור ונקי וקדוש.

וביאר זאת הפנים יפות (ל, יז) שהיתה רחיצה זו מענין ההכנה לקבל הטהרה והקדושה מלעילא, שהרי כל דבר שבקדושה צריך לבוא מתוך הכנה מלמטה, שבה מתעוררת מלמעלה הקדושה השייכת לאותה העבודה לשרות על זה האדם, כמו שאמר רשב"י בזהר ויחי (בדף רלה ע"א), וכמו שדרשו במסכת יומא (בדף לט ע"א) מה שכתוב (ויקרא יא, מד) "והתקדשתם והייתם קדושים", שצריך אדם להתקדש תחילה מלמטה ואז מקבל הוא הקדושה העליונה, והוא מה שהיה הכיור מעורר לב הכהנים משרתי ה' לתשובה, שבה יסירו מה שחוצץ בליבם שתשרה בו מלכות שמים. ומזה למדו חכמים רחיצת ידים לתפלה שהתפלה צריכה להיות נוכח פני ה', וכאילו עומד הוא בהיכל ה', כמו שאמרו במסכת יבמות (בדף קה ע"ב), ונפסק בטור ובשולחן ערוך (באור"ח סי' צה סעיף ב).

לכבוד קונו

והוא גם דרך העבודה של כל אחד לפני הקב"ה, שצריכה היא להיות מתוך נקיות הגוף המביאה לידי טהרה וקדושה, וכענין שאמרו במסכת שבת (בדף נ"ב) שרוחץ

אדם פניו ידיו ורגליו בכל יום בשביל קונו, כנאמר (משלי טז, ד) "כל פֶּעַל ה' למענהו", והוא כמו שכתב המהר"ל בדרשותיו (דרוש לשבת תשובה) שמתוך הרחיצה מאירה נשמת האדם משפע שמשפיע בה הבורא ב"ה, והיא מתיישבת אצל הגוף, ובזה מתקיים באדם הכתוב (משלי כ, כז) "נר ה' נשמת אדם". והוא ענין הרחיצה במי הכיור, שאמר רשב"י בתיקוני זוהר בהקדמה (בדף יג ע"ב) שהכיור וכונו הם כנגד שתי הכליות, והיינו כמו שכתב בספר חסידים (בסימן תתיח) שצריך אדם לכבוד קונו להיות נקי מבפנים כבחוש, כנאמר (תהלים קג, א) "וכל קרבי את שם קדשו", וכמו שביאר הרמ"ד וואלי בספר ברית עולם (שמות לז, כא) שכשם ששתי הכליות מפרישים השתן וגורמים הנקיות והטהרה בגוף האדם, כך המים היוצאים מן הכיור מנקים ומטהרים הכהנים שיהיו ראויים לעבודתם. והוא טעם מה שצוה הקב"ה לכהנים בעבודתם לרחוץ בו ידיהם ורגליהם, כי הידים עסקניות ונוגעים במקום הטינופת, ולכן כוחות החיצונים מתאחזים בהם, ואין ראוי לעסוק בהם בעבודת המקום אם לא שירחצום במים המטהרים, וכל שכן הרגלים הדורסים תמיד בלא הקפדה על כל מיני טינופים, וכוחות הטומאה נאחזים בהם הרבה, שצריכים לרוחצם קודם שימהרו לרוץ לעבודת הקודש, בכדי לסלק מהם כל מה שמסטר דמותא, והמביאים בתוך הקדושה כאילו מביא המות במקום החיים.

כל טינופא סליקן לסט"א

והוא כדברי הינוקא בזהר בלק (דף קפו ע"א וע"ב) שעיקר ענין רחיצת הכיור לפני עבודת הכהנים במקדש הוא מפני הזהירות שלא לעבוד לפני הבורא ב"ה ולברך לפניו בידים מזוהמות, וכמו שאמר רב שמעיה חסידא שכל טינוף וכל לכלוך הוא מצד הסטרא אחרא, והיא ניזונת ממקום הטינוף והלכלוך, וביאר הרמ"ק באור יקר שם (בכרך יד עמוד קלו) שכל מקום טנופת וטינוף ומיאוס הוא ריק מאחזית הקדושה, מפני הכבוד, ולפיכך הוא נעשה מקום לקליפות ולחיצונים, וכמו שהאר"י לבאר זאת בספר פרדס רמונים בשער התמורות (שער כה). והוא ענין טומאת בית הכסא שמפני שהוא מקום לכלוך וטינוף שורה שם רוח הטומאה, כמו שאמר רשב"י בהקדמת זוהר (בדף י ע"ב), וכפי שנתבאר הענין באורך בדברי האר"י"ל בעץ חיים (שער לב, ה) ובשער מאמרי רשב"י (פ' תצוה).

שרא דעיתורא

והוא טעם שמייחדים ישראל ההכנות לפסח בענין הנקיות, על אף שמצד הדין צריך רק לחפש אחר החמץ ולבערו, והוא מפני שזרע ישראל עם קודש בני מלכים הם, וצריכים הם לחוש זאת בהסבתם בליל הסדר שתהיה מתוך הרחבת הדעת, ועיקר ההכנה לזה הוא ענין הסדר והנקיות, שמתוך כך מתרומם הנפש לקראת הקב"ה יותר ויותר ויכול הוא לחוש ממש את דרך החירות לה זכינו ביציאת מצרים, וכמו שאמרו במסכת פסחים (בדף קיא ע"ב) שאיסורא דמזוני נקיד שמיא, וביאר זאת הרא"ש בפירושו למסכת נדרים (בדף נו ע"א ד"ה ערסא) ששר העשירות שמו נקי, והוא מצוי בבית השומרים אותו בנקיות, ולכן נהגו להשאיר תמיד מיטה מוצעת, לנקיות.

רבו תם	צאת שבת	כניסת שבת	זמני שבת
19:05	18:22	17:10	ירושלים:
19:02	18:20	17:28	בני ברק:
19:03	18:21	17:29	חיפה:
19:04	18:21	17:29	באר שבע:

לפניות והקדשות

מוקד טלפוני 03-3765444
זמין בימים א'-ה' בין השעות 9:00-20:00
דוא"ל: contact@hayanuka.com
לקבלת הגליון במייל: gilyonot@hayanuka.com
521025 חשבון: סניף 417 | מס' חשבון: 521025

ואלה יעמודו על הברכה

לעילוי נשמת
גאולה בת דינה, דוד ורות בני חנה,
ראו דוד דרור בן רונית, אבי אברהם בן עליזה,
רוזט שושנה בת אסתר,
נחמן חוטה בן נעומי.
לרפואת: שלמה יהודה בן תהילה חיה 'יד להועיל': בנק מזרחי טפחות | סניף 417 | מס' חשבון: 521025

"צדיקים ירשו ארץ" חלק ד'

(תהלים לז, כט)

משיעור יום א', ט"ז בשבט תשפ"ו, בעיר ואם בישראל אשדוד,
במקדלות עם רב, רבנים ותלמידי חכמים חשובים

א

ראשית הדעת שנתן משה רבנו לישראל במצרים היא בענין הכח והתקוה, ורק לאחר שקיבלו ממנו דעת ודרך זו, עסק ודיבר איתם מענין התורה והמצוות. שבתחילה כאשר בא משה לישראל במצרים בתוך עוצם השעבוד, הבין שקטנות דעתם היא המעכבת בעדם מפדותם וגאולתם, שלא יהיו יכולים לצאת משם כאשר סוברים ומדמים הם בדעתם שמצרים סגורה ומסוגרת ואין כל פתח תקוה לצאת משם, ולכן ראשית כל היה עוסק ליטוע בהם דעת ודרך של תקוה, להודיעם שבדאי יצאו ממצרים, ועוד יזכו לקבל התורה ולהכנס אל ארץ זבת חלב ודבש, ויבואו לכל הטובות שיכולות להיות לבן אנוש בזה העולם ובעולם הבא, וכך מתוך שהגדיל מוחם והרחיב ליבם בבשרות הגאולה ובדבקות בתקוה ובמחשבות טובות, היו אז ישראל ככלים ראויים לצאת לחירות ולקבל על עצמם עול התורה והמצוות.

והנה תלמיד חכם אמיתי ששימש חכמים וצדיקים מוסרי התורה לאמיתתה, יודע הוא מדעת זו, שהיא הכלי לכל דעת אמת ולכל השפעה מדרך התורה ואורה לאדם. והיפך דעתו של משה היא דעת הערב רב, שהיא הכפירה והניגוד לדברי חכמים, וכמו שרואים בכל תלונות העם על משה במדבר, כגון במה שהתלוננו לפניו על הים (שמות יד, יא-יב) "המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר... טוב לנו עבוד את מצרים ממותנו במדבר", וכן בשמעם את דברי המרגלים שהוציאו דיבת הארץ רעה, שאמרו אז איש אל אחיו "נתנה ראש ונשובה מצרימה" (במדבר יד, ד), והכל היה מפני דעת הערב רב שהשתרבה בהם ופתתה אותם לסבור ולדמות שיהיה להם תמיד רע יותר ויותר, והיא שהסיחה דעתם מהתקוה הגדולה שנטע בהם משה תמיד להאמין בטוב המקווה שמצפה הקב"ה מאד להנחיל להם.

ב

ולכן כאשר משתרבב בדעת האדם מדעות הערב רב נחשב הוא לעם הארץ שלא שימש חכמים כראוי, ונעשית דעתו כמו שרץ, וכענין שהזהירו חכמים במסכת פסחים (דף מט ע"ב) שלא ישא אדם בת עמי הארץ מפני שהן שקץ ונשותיהן שרץ, והוא מפני שנטמאה דעתו ברוח הערב רב המטמאת כשרץ. ולכן יש לאדם להזהר מאד שלא להכניס בדעתו מדעת הערב רב כפי שנוהר מלהכניס שרץ לפניו, שאיסורו חמור מאד מאד, שהרי על נמלה אחת שאדם אכל עובר הוא באיסור חמישה לאוין, וזהו פי כמה וכמה מאכילת חזיר שהוא בלאו אחד, ופעמים שאין נזהרים מברכה של שרץ שלרוב חומר איסורו אין בו כל ביטול, כמו שלמדו חכמים במסכת מכות (בדף טז ע"ב), ועל זה לוקה האדם גם כאשר אין נוהג דין מלקות, שתובעת אותו מידת הדין של מעלה והוא מתייסר בכל מיני יסורים והרפתקאות שבעולם, שהרי מידה כנגד מידה לא בטלה כמו שאמרו במסכת סוטה (בדף ח ע"ב), וחומרת האיסור בזה הוא מפני שנטל 'ברכה' של שרץ, היינו שהכניס לפניו דבר טומאה שלם, ובזה נטבעה היא בדמו, ומפני חומר איסור זה לכך אין אותה ברה בטלה אפילו באלף, כמו שאמרו במסכת חולין (בדף צו ע"ב) ונפסק בשולחן ערוך (ביו"ד סימן ק סעיף א). וכך הוא גם באדם המכניס למוחו מדעת הערב רב, שהיא כשרץ טמא, ונטבעה דעת זו במוחו, שהוא חושב וסובר שזוהי האמת, הנה מפני שדעת טמאה זו הרי היא כשרץ לכך אין לזה ביטול בכל דעותיו, וכך הולך האדם עם דעת טמאה וקופת שרצים במוחו, עד שאינו יכול לצאת מהיאוש והרפיון הנכנס בו, במה שהושפע מדעות ודברי עמי ארצות הללו.

ומידה כנגד מידה באים מתוך כך על האדם יסורים והרפתקאות שונות ומשונות בעולם ללא מרפא ותקוה, מפני שנטל הוא בזה בכלל המבזה לתלמידי חכמים שאין רפואה למכתו, כמו שאמר רב יהודה בשם רב במסכת שבת (דף קט ע"ב), שכנגד מה שנטמא בו זילות בדברי הצדיקים שביקשו והורו לישראל להיות תחילה דבקים בדרך התקוה ובאמונה שבדאי יכולים הם לצאת מהגלות, ותמיד מלמדים הם לישראל שעל כל אחד ואחד מהם נאמר (דברים יד, א) "בנים אתם לה' אלהיכם", ונאמר (מלאכי א, ב) "אהבתי אתכם אמר ה'", ובוודאי יש לו תקוה גדולה לצאת מכל חשכה ואפלה, שהרי אמר הקב"ה "כי אנכי ידעתי את המחשבות אשר אנכי חושב עליכם נאום ה', מחשבות שלום ולא לרעה, לתת לכם

אחרית ותקוה" (ירמיה כט, יא), הנה כנגד זה, כאשר אין אדם משמש לחכמים והוא בדל מהם, אפילו אם ילמד תורה עוד ועוד, וירבה חכמה בדעתו, בכל זה לא ישיג את דרך התקוה שנטע הקב"ה בתורה, ואף יבוא מתוך כך לידי מרירות ותרעומת כלפי שמיא, שיקשה בעיניו יותר ויותר כיצד אין ממשיכה חכמת התורה רפואה לנפשו, וכמו שאמר קהלת (א, יח) "כי ברוב חכמה רב כעס ויוסיף דעת יוסיף מכאוב, ואין רפואה למכתו.

והכל הוא מחמת שמתוך נשתרבה בו דעת הערב רב שהרחיקוהו מלשמש ולהתחבר לדעת החכמים האמיתיים, ונכנס בו בזה ריחוק מדעת קדשם המלמדת את דרך התקוה שבתורה המסורה מדור לדור, שמתוך כך אין בכח חכמת התורה להביאו לכדי הרפואה וגילוי התקוה. כי ברה"ז של השרץ שנכנסה במוחו מדעת הערב רב, היא איננה בטלה אפילו באלף, שאל"ף מרמז לענין החכמה והדעת, כנאמר (איוב לג, לג) "ואאלפך חכמה", שהיא בסוד האות אל"ף כמו שאמר רשב"י בזהר חדש בראשית (בדף ז ע"ב), שכאשר אין לאדם את יסוד היסודות במידת אמונת חכמים ואינו סומך ונשען על דעתם הקדושה, בזה אינו יוצא מן היאוש והרפיון על אף שיש בו תורה וחכמה, ואין נמשכת הרפואה למכתו שבדעתו ובכל מהותו.

ג

ובכדי להנתק מדעת הערב רב ולהידבק בדעתו של משה, צריך האדם להשפיל דעתו ולהכניע כל השקפת שכלו וקנין הדעות שנשתרשו במוחו, בכל עניני הדעת וההשקפה, הן על הבורא ב"ה והנהגתו, הן על עצמו, והן על הדרך הנכון לעבוד להשי"ת, ויתחיל לקבל את ראשית החכמה והדעת האמיתית מהצדיקים הקדושים, שהיא גילוי הדעת שבענין הכח והתקוה לצאת מכל חשכה ואפלה שבעולם, שעליה נאמר (קהלת ז, יב) "ויתרון דעת החכמה תחיה בעליה", שהיא חכמה הממלאת את האדם בתקוה ובכח ושמחה עד שידע שאפשר להרפא מהכל, ואין שייך כלל שיבוא לידי יאוש וחדלון מכל מצב שיהיה, כי בוודאי יש ויש תקנה להכל ואין מי שאינו יכול לצאת מהיפך אל היפך, ולהשיג ולהגיע לדרגות הנעלות ביותר.

כי שורש הדעת של הצדיקים היא כענין האדמה שכל מהותה היא שפלות והכנעה כלפי כל, ולכן בכדי לקבל מדעת הצדיקים מוכרח האדם להשפיל דעתו הנדמית לעין, כלפי דעת הצדיקים הנדמית לאדמה, ובזה תצמח דעתו באור התקוה ותוציא ותתן בו את פרי הרפואה, לצאת מכל חשכה ואפלה שבעולם. ועל כך אורב השטן על האדם יותר מכל, שלא יקבל דרך אמיתית, ולא יתדבק בצדיקים ובחכמים המלמדים ונוטעים בישראל את שורש הדעת שמצד ענין האדמה והשפלות האמיתית, ולכן פותח הוא לאדם פתחים רבים וסולל לפניו דרכים רבות לבוא להתקרבות לאלו דעות שמדמה הוא לפניו שהם כביכול מדרגות ועצות בדרך נכונה, ובאמת הם כעצים מלאים קלקול ופרי באושים מתוך שאינם קשורים בשורשם שבאדמה, מצד השפלות וההכנעה. וכך הולך ותועה האדם בעולם בכל מיני דרכים ועצות נבוכות ומקולקלות וסובר שהם האמת, ושוכח הוא שאין נמדדת כל דעה ועצה שבעולם אם תהיה בה איזו מעלה כביכול כפי הנראה בהשקפת שכלו, כי לא בזה יבוא האדם לתכלית אמת, מפני שאין ברכת 'בורא פרי העץ' פוטר את ברכת 'בורא פרי האדמה', שלא יהיה הענף פוטר את השורש, ולעולם הוא לא ישווה אליו, אמנם ברכת 'בורא פרי האדמה' לעולם תפטור את ברכת 'בורא פרי העץ', מפני שדרך השפלות וההכנעה שמצדה ובחינתה היא השורש לכל פירות ויכול העץ שמצד כל ענין הדעות והעצות שבעולם, ולכן כאשר מחובר וקשור האדם בשורש דעתו ועצותיו, ממילא יהיה תיקון לכל תורתו ודעתו.

ד

ולכן ביום חמשה עשר בשבט מרבים אנו בברכות, ובפרט במיני פירות העץ והאדמה, בכדי לתקן את שורש האדמה שהוא כח המדמה של האדם, וכענין 'אדמה לעליון', שיהיה כח זה מתוקן מבלי רוח שטות, ובזה מטהרים הדעות מכל מה שנשתרבב בהם מטומאות ושיקוץ דעות הערב רב הנדמים כשרץ טמא. ולכן הוא בחמשה עשר לחודש, ופורים ופסח וסוכות שקביעתם הוא באמצע החודש בחמשה עשר בו, כל חג ומועד כנגד הטובה וההשפעה שעשה עימנו השי"ת באותה עת דוקא באמצע בחודש, שמאירה אז הלבנה בתוקפה, בכדי להראות לנו את תוקף אור נשמות ישראל

המושגים במלכות הנרמזת בלבנה, וללמדנו שמאירים אז בשלמות ולא שייך בהם כל פגם ועוון וכל הרהור שאינו טוב, והוא מפני שמתגלה אז שורש פירות דעתם הנמשכים מן האדמה, שמתגלה אז שורשם במלכות הנרמזת באדמה, שהוא מעלה משה רעיא מהימנא שבו ועל ידו נמשכו כל הניסים ונפלאות לישראל, ושורשו הוא בענין האדמה והשפלות, כנאמר בו (במדבר יב, א) "והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה", שמגלה הוא תמיד את יוקר תפארתם ושורשם הקדוש של נשמות זרע ישראל עם קודש.

ולכן יום ראש השנה לאילנות בו עוסקים אנו להמשיך הברכה הראויה על כל מין ומין מפירות האדמה והאילן, שזהו מצד המשכת הברכה על שורש הדעת שבאדם שמצד כח המדמה שבשכלו, ומצד פירות ועצות הדעת שמצד עצם קנין הדעת שזוכה לה, יום זה אף הוא בחמשה עשר לחודש, שאז הוא תוקף ושלמות הארת הלבנה ונשמות זרע ישראל עם קודש, שמאירים הם אז ללא כל פגם וקלקול כלל. כי הנה למדו במסכת חגיגה (בדף יא ע"א) ששיעור טומאת שרץ הוא כעדשה, ממה שנאמר בזה מחד "אלה הטמאים לכם בכל השרץ כל הנוגע בהם במותם יטמא עד הערב" (ויקרא יא, לא), שמשמעו טומאה זו היא כאשר נגע אדם בכל השרץ, ומאיך נאמר בהם "כל אשר יפול עליו מהם במותם יטמא" (ויקרא יא, לב), שמשמעו שאפילו אם נגע במיעוט מהשרץ נטמא, והיינו עד שיגע במקצתו שהוא ככולו, ושיערו חכמים ששיעור זה הוא כעדשה, שכן חומט (-שבלול) בתחלת ברייתו גודלו כעדשה, והוא אחד השמונת השרצים שאסרה תורה (ויקרא יא, כט-ל), ולרבי יוסי בברי' יהודה שיעור מקצתו ככולו המטמא בשרץ הוא כזנב הלטאה, מפני שדרכו שמפרכס הוא אף אחר שנחתך מהשרץ, מפני שיש בו חיות בפני עצמו, ולכן נחשב הוא כשרץ. ובכל זה למדים אנו עוצם חומרת טומאת שרץ, שהגם ששיעורו קטן מאד מאד, מכל מקום מטמא הוא כברי' טמאה בכל תוקף גודלה ובנינה, וכך גם כאשר נותן האדם שישתרבב במוחו איזו מחשבה טמאה ודעה פגומה שאינה נמשכת מהצדיקים הקדושים ויש בה תערובת מדעות הערב רב, אף אם היא רק בתחילתה והיא קטנה וזעירה מאד, וכחומט בתחילת ברייתו, בכל זאת יש בכוחה לטמא האדם כולו בנגיעה מועטת, שמושכת היא האדם כולו אחריה ומביאה אותו לריחוק ובלבול וחולשה, ויכולה דעת כזו לאבד האדם משתי העולמות חלילה.

וצריכים אנו לחוס על התכלית האמיתית והנצחי ועל שורש הנשמה ולטכס עצות איך להיות כשרים ולשוב אל ה' באמת, והוא ענין המלחמה בעמלק שנצטוונו בה מדור לדור, וכמו שאמר רשב"י בזהר בראשית (בדף כה ע"א) שהחלק הקשה שבערב רב שורשו בעמלק, ועיקר מהות מלחמה זו הוא בכח משה שנתן התורה לישראל, וכמו שאמר הקב"ה למשה במלחמת עמלק "כתוב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע" (שמות יז, יד), שנתן משה רבנו ליהושע את הכח והרצון להלחם בעמלק שהם דעות הערב רב. כי משה הוא שיכול לגלות את יוקר נשמות זרע ישראל עם קודש שלא תהיה בהם אפילו רבב כל שהוא מאחזת הדעות הרעות המטמאות בעדשה כשרץ, וכפי שאמר ליהושע במלחמת עמלק "צא הלחם בעמלק מחר" (שמות יז, ט), ש'מחר' הם אותיות 'ורחם', שנרמז בזה שמתוך הרחמים על ישראל אין לו לרחם על עמלק ודעותיו אפילו בכהוא זה.

ה

אמנם שאלו טעה וסבר שמתוך שגורה חכמתו יתברך שיש להשתהות במלחמה זו ל'מחר', מתוך כך אפשר גם שיהיה בה מעט מענין ה'ורחם' וגילוי הרחמים, שלא השיג והבין מעוצם טומאת דעות הערב רב והעמלק המטמאים אפילו כעדשה כשרץ, ולכן חמל ורחם על אג העמלק, ובזה נתן לדעות הערב רב מקום להשתרר בשדעת ישראל ולהטעותם שיש לגלות רחמים על עמלק, ומכך נמשך עוד ועוד מהשתרשות דעות הערב רב בישראל, להחלישם בדעתם ולהחשיך מהם את קדושת אור נשמותיהם כפי שגילה והראה להם משה שנקיים הם מכל רבב וטומאה, כי רק מצד

עם סגולה

סגולות ועצות ייחודיות
שנלקטו מתוך שיעורי רבנו שליט"א

א. רבנו הזכיר
שבניסן מתנוצץ
אור הגאולה, כמו

שאמרו חז"ל (ר"ה יא.) שבניסן נגאלו ישראל ממצרים ובניסן עתידין להיגאל, ולכן צריך לנצל את החודש הזה כדבעי לעשות כל מה שיכולים כדי להביא הגאולה.

טומאת דעותיהם נדמה ונראה שיש כביכול איזה דבר שאינו טוב בישראל, ולכן כשם שנתגלגל ובא על ידי הערב רב כל ענין מעשה העגל וגזירת השמד והכליון שגזר הקב"ה מתוך כך על ישראל חלילה, כמו כן מתוך שחמל שאול על אג ולא הרגו תיכף, יצא ממנו באותו לילה המן האגגי שעמד לכלות ולהשמיד את ישראל, כמו שאמרו במסכת מגילה (בדף יג ע"א) וכמובא במושב זקנים (שמות יז, ח) בשם מדרש, היינו שרצה המן להזכיר חטא אדם הראשון שנתעורר בחטא העגל ובו ועל ידו נגזר על ישראל השמד והכליה.

וזה ששאל רב פפואי את רב מתנה במסכת חולין (בדף קלט ע"ב) הָמֵן מן התורה מנין, והשיב לו רב מתנה ששורשו ממה ששאל הקב"ה את אדם הראשון אחר "הָמֵן העץ אשר צויתך לבלתי אכול ממנו אכלת" (בראשית ג, א), היינו שמהותו של המן היה מה ששורר והזכיר את חטא אדם הראשון, מתוך ששורר והזכיר את עוון פגם האמונת חכמים והריחוק ממה שרבנו כפי שנעשה בכל ענין חטא העגל. ולכן הכין המן העץ לתלות עליו את מרדכי, בכדי לעורר בזה הקטרוג על חטא עץ הדעת מתוך שנעשו כל ישראל כענין עצים ללא והחיבור לשורשם באדמה, שיש להם דעות ועצות מבלי התקשרות במשה רבנו שכל מהותו הוא מדרגת השפלות וענין האדמה, אמנם מרדכי היהודי היה כמשה בדורו כמו שאמרו במדרש אסתר רבה (ו, ב), והיה יכול לפטור הדור כולו מן הדין, וכענין ברכת האדמה הפוטרת בדיעבד לברכת העץ, שהיה יכול בכח תפילתו לפטור הדור כולו מגזירת המן, ובזכותו וכוחו תלו את המן ואת בניו על העץ, בכדי לגלות שלדעות הערב רב ועמלק אין כל שורש באדמה ובאמת. ולכן בעמלק נאמר (משלי יט, כה) "לץ תכה", שמכים על עמלק ומוחים אותו מהאדמה, לרמז שאין לו כל שורש באדמה ובחלק הצדיקים הרומזים לסוד התיבות 'פרי האדמה' העולים כמנין 'משה'.

ו

כי ישראל בשורש נשמותיהם כולם קדושים וטהורים, ובטלים הם כ'אין', ולא שייך בהם כל רבב וקלקול, ואין נאחזים בפירותיהם קוצים ותולעים הרומזים אל הקליפה, וכח המדמה שלהם יפה ומתוקן וכענין 'אדמה לעליון', וכן יתגלה לעתיד לעין כל, וכנאמר (ירמיה ג, כ) "בימים ההם ובעת ההיא נאום ה' יבוקש את עוון ישראל ואינו ואת חטאת יהודה ולא תמצאנה כי אסלח לאשר אשאר", שלא ימצא בהם שום חטא ועוון המפריד ומרחק אותם מהש"ת, וכל כח עמלק והערב רב הוא להכניס בישראל רפיון ויאוש בכדי שיאבדו התקוה, ושלא יאמינו שה' יתברך מקשיב ועונה לתפילותיהם, וכל ישועת ופדות ישראל תלויה כפי שדיבקו בדעת משה וכל הצדיקים מוסרי התורה לאמיתתה, שכל מהותם ודעתם היא לגלות לישראל את עוצם התקוה והאחרית הטובה המצפה להם.

ואילו היו ישראל שומעים את קול הש"ת, היו שומעים שמצווה הוא עליהם לתת כח ותקוה לכל אחד מישראל, ולחזקו ולעודדו בכל מיני משיבי טעם, והוא כל דרך והעסק בברכות שבכל יום, שמעוררים אותנו בזה מן שמיא לבוא להכרה בגודל האהבה של הש"ת אלינו ובניסים שרוצה ה' ב"ה לעשות עימנו בכל יום, וכמו שאמר רבי טרפון במשנה ברכות (ו, ח) שהשוותה מים לצמא מברך 'שהכל נהיה בדברו', ואמרו על כך במדרש דברים רבה (ח, ח) ששורש ענין ברכת שהכל על המים, הוא להזכיר את הניסים והנפלאות שעשה עימנו הש"ת על המים בכל נפלאותיו בקריעת ים סוף ובמדבר ובירדן ובכל הניסים שנעשו במים, וכמו שביאר זאת בספר ראשית חכמה (שער האהבה ז, אות כה) שכל הניסים הונפלאות נמשכות מצד מידת חסדו יתברך הנמשלת למים, וכך הם כל ענין עסק הברכות שבכל היום כולו, שזהו בכדי להזכיר לאדם את ההודיה לבורא ב"ה על כל ניסיו ונפלאותיו עימנו, ולטעת בו את כח התקוה הנצחית, שידע ויבין ויראה איך שלעולם לא עזבו ולא נטשו הבורא ב"ה, ונמצא הוא עימנו בכל המצבים ובכל הקשיים, וכך צריכים אנו לא לעזוב ולנטוש את דרך ה' ואת דרך הקדושים והצדיקים, ולזכור שזוהי הדרך היחידה שתביא אותנו אל הגאולה השלמה תכף ומיד ממש.

חודש ניסן

ב. רבנו אמר שעל כל אדם מוטל החיוב ללמוד בחודש ניסן כל יום כמה הלכות מהלכות פסח, להיות בקיא בהם לפני הפסח, כי אם לא ילמד בוודאי יכשל, וכמו שכתב המשנה ברורה בהקדמה להלכות שבת בשם רבי יהונתן אייבשיץ זיע"א שמי שלא לומד הלכות שבת בוודאי יכשל בחילול שבת, ולכן צריך להקפיד ללמוד את הלכות המועד קודם המועד, כמו שכתב הבית יוסף (בסימן תכט)

תפלה לשלמה

מתוך הספר "תפלה לשלמה" לרבנו שליט"א

לעת ההבנות לימי הפסח

רבנו של עולם, אבי אב רחמן, אל חי וקיים, מלא רחמים. הנה ימי הפסח קרבים ובאים, וחפץ/חפצה אני לקבלם פראוי עם כל בני ביתי בכשרות פראוי מתוך שמחה וטוב לבב, לנקות ביתי ורשותי מכל חמץ ושאור, ובפרט השאור והחמץ שבדלבי. אגא הצילני מכל רע וזכני לקיים בשלמות "ובערת הרע מקרבך", ואצא מכל שערי הטמאה ואכנס לשער החמשים של הקדשה, ותקשרני בה לנצח, וכנרמז בראשי התבנות "ובערת הרע מקרבך" העולים כמנן א' נ' (=51), לרמז שעל ידי שאזפה לבער כל רע מקרבך, תקשרני בה, **אלופו** של עולם, לנצח, ואצא מכל חשכות, ואזפה לכנס **בחמשים** שערי הקדשה עד שאכנס בשער החמשים של הקדשה.

אגא רחום וחנון, מלא רחמים, פונה אני אליך בבקשה ותחנונים שתרחם על עבדך/אמתיך (פלוג/ת בן/בת פלוגית), והצילני ברחמיך מכל פחד ודאגה ובלבול, ותהיה מחשבותי זכה וברורה, ודבוקה תמיד בה יתברך. אגא זכני להתגבר על כל המעכב בעדי מההכנות לימי הפסח הקדושים הקרבים ובאים, ותן לי כח ובריאות לכל אשר צריך בהכנות אלו, ותטע בי חשק דקדשה לנקות היטב את ביתי ורשותי, ותתן לי סיעתא דשמיא ועצה נכונה פיצד להיות מוכן/מוכנה בשלמות לחג הפסח. אגא הצילני בימים אלו ובכל עת מכל בלהה, ולא אקפיד ואכעס חלילה בביתי, רק אראה בכל עת פנים מסבירות ושמחות, וזכני להאמין שמכל תנועה ופסיעה שאני עשה/עשה לכבוד פסח ובראים מלאכים קדושים שסייעו לי ולכל בני ביתי ולכל בית ישראל עמך לבוא לזכוה הנשמה, ולקבל התורה בחג השבועות פראוי.

אגא רחמן, בזכות ההכנות לימי הפסח קיים בי הכתוב "אראנו גי'שע אלהים", ש'**אראנו** עולה כמנן '**הכנה לפסח**', ונרמז בזה שעל ידי ההכנה לפסח אזה לראות בישועתך ולהמשיך עלי נסים ונפלאות. אגא בזכות ההכנות לימי הפסח תבטל ותעביר מן העולם את קלפת פרעה, שהוא עבודה זרה, ועל ידי זה לא יהיה חרון אף בעולם, ונרמז בתבת '**חרן**' (שהוא לשון חרון אף) העולה כמנן '**הכנה לפסח**', כי גילית לנו שכל זמן שעבודה זרה בעולם חרון אף שורה בעולם, ומתוך שתשבר את קלפת פרעה בזכות וכל ההכנה לפסח, תבטל החרון אף מהעולם, ונזהר לתקון הנפש, וכענין הכתוב "ואת הנפש אשר עשו בחרן".

אל רחום וחנון, עוזר נא עלינו רחמיך הרבים בזכות ההכנות לימי הפסח, וקיים בנו מה שכתוב "כי ירחם יי את יעקב ויברך עוד בישוראל", ונרמז בתבת '**רחם**' העולה כמנן '**הכנה לפסח**', ובזכות זה תאמר די לצורתנו, ותגאלנו גאלת עולמים בקרוב ממש, ותוציאנו משעבוד לנאולה, ומאפלה לאור גדול, וזכנו לנסים ונפלאות מתוך שמחה וכשרות וטוב לבב. אמן נצח סלה ועד.

פני דרך

יסודות ואבני דרך מתורת מו"ר שליט"א

האם בהלכות פסח צריך להחמיר יותר משאר ההלכות בשנה?

רבנו הזכיר את מה שכתב החיד"א במחזיק ברכה אורח חיים סימן תס"ז סעיף קטן ה' שכל המחמיר יותר בהלכות פסח הרי זה משובח ואין מזניחין אותו, מאחר ואיסור חמץ הוא בכרת, ואף חמור הוא משאר איסורים שיש בהם כרת, כמו שאמרו חז"ל בפסחים דף כ"ז עמוד ב'. וכן כתב הגאון רבי חיים פלאגי בספר מועד לכל חי סימן ב' אות י"ז שבהלכות פסח יש להחמיר יותר משאר איסורים, ואמר רבנו שלכן על אף שכתב רבי יעקב פראגי בשאלות ותשובות מהר"ף סימן נ"ט שהמחמיר נגד מרן השולחן ערוך במקום שהוא הקל הוי כמזלזל בכבוד רבותיו, וכן מבואר כבר בחידושי הרא"ה בברכות דף י"א עמוד א' שאין להחמיר כנגד רב שקיבלו הוראותיו, וכמו שאמרו חכמים לרבי עקיבא שראוי הוא להתחייב מיתה על שהחמיר כבית שמאי נגד בית הלל, מכל מקום בהלכות פסח רשאי להחמיר גם כנגד מרן השולחן ערוך, מפני שבהלכות פסח נוהגים ישראל יותר להחמיר.

האם אפשר לכבד בסנדקאות את סב התינוק שאינו שומר תורה ומצוות?

רבנו הזכיר בזה את מה שכתב הרמ"א ביורה דעה סימן רס"ד סעיף א' שצריך לחזר אחר סנדק צדיק, ומקורו באור זרוע חלק ב' בהלכות מילה סימן ק"ז, ושם מפורש שעל ידי זה בא אליהו הנביא, והלבוש ביורה דעה סימן רס"ד סעיף א' כתב שמעלת הסנדק משפיעה על קדושת נפש הנימול, וכן כתב הפלא יועץ בערך מילה, ולכן לא ראוי לאבי הבן שיתן לאביו שאינו שומר תורה ומצוות להיות סנדק לנימול, והרי זה קל וחומר ממה שכתבו רבי יהודה החסיד בספר חסידים סימן תתקע"ג, והמהר"ל בהלכות מילה סעיף ה', שיהיה אדם לא לקחת מוהל שאינו ירא שמים גם אם הוא אוהבו וקרובו, וידוע שהסנדק גדול מן המוהל, וכמו שכתב השל"ה במסכת חולין פרק נר מצוה אות מ"ו בשם מהר"י סגל, ולכן נוהגים להקדים בקריאת התורה את הסנדק לפני המוהל. והציע רבנו שיתן לאב להחזיק מעט את התינוק, אבל יניח אותו על רגלי אדם ירא שמים, כי העיקר הוא שמונה הנימול על רגלי הסנדק, שבה דומה הסנדק למקטיר קטורת, כמו שהביא שם השל"ה הקדוש המהר"י סגל ובשם רבנו פרץ.

סיפור לשלחן שבת

ובלואים מעמל הדרך ועוצם עניותו, ולפתע פגש בו תלמידו העשיר והכיר, ובכו שניהם יחדיו זה על כתף זה, ולקחו התלמיד וארחו בביתו בכבוד גדול כראוי, ועשה כל שביכולתו לתת לו מנוחת הנפש לעסוק בתורה בהרווחה, וחפץ ורצה להשיב רבו לעשירותו וגדולתו כבתחילה. ולא עבר מעט זמן וחלה רבנו סעדיה גאון מאד והיה שרוי בין חיים למוות, ולא הצליחו כל הרופאים להועיל לו מאומה, ויעץ רופא אחד להשקותו ממרק שיבושל מכמה וכמה עופות מסוימים מיוחדים, ואולי יועיל לרפואתו, וטרח על כך תלמיד זה מאד, ועשה לרבו תמצית מרק מבישול עופות אלו, שלרוב רתיחת המרק נתמצת כל המרק לכף אחת בלבד. וכאשר בא הרופא להשקותו מכף זו, נחתו לפתע קורי עכביש מן התקרה על הכף ולכלכו התרופה, והצטערו כולם מאד מכך. ואז שמח רבנו סעדיה גאון מאד, ואמר שבטוח הוא שמכאן ואילך יתרומם מזלו והוא יתרפא מחוליו וישוב לעשירותו בתחילה, ואכן כך היה. וביאר זאת רבנו סעדיה גאון לתלמידו, שכאשר הוא סיפר לו בתחילה על מצאת הקערות למעלה מהטבע, הוא הרגיש אז בלבו שאחר שכבר עלה לרום ההצלחה כל כך עלול הגלגל ליהפך עליו כעת לרע, אבל כאשר ראה שנתקלקל המרק אחרי טרחה מרובה כל כך, שוב הרגיש בלבו ששבו אליו מזלו והצלחתו, ותשועת ה' כהרף עין.

מעשה נפלא סיפר פעם רבנו הגאון הינוקא שליט"א, שרבנו סעדיה גאון היה יושב בעיר בגדד בעשירות מופלגת, והיה לו שם בית גדול בנוי כארמון מלכים, ועבדים ומשרתים לרוב, וכך היה מנהיג את ישראל ברוממות גדולה. ופעם אחת בחודש ניסן בעת ההכנות לפסח יצא אחד מתלמידיו המשרתים להטביל כמה כלים על שפת הנהר, וכאשר הניח קערות בדולח על שפת הנהר כדי להטבילן, עלה לפתע נחשול מים אדיר מהנהר וגרף הכלים וטבעו במצולות. ומפני שהכיר התלמיד את הנהגת רבו שאינו מצער עצמו על הפסד מועט כזה, מאחר שבמקום עשירות אין עניות, לכן העלים הדבר ולא גילה זאת לאיש. ובהכנות לפסח שנה לאחר מכן יצא שוב יצא אותו משרת להטביל כלים בנהר, ולפתע צצו לפניו אותן קערות שטבעו בשנה הקודמת, והוא לקחן והביאן לבית רבו שש ושמה, וסיפר לרבו כל הענין. וכששמע כך רבנו סעדיה גאון, ספק מיד כפיו בצער ואמר, אוי לי שמעתה תיפסק ממני הגדולה והעשירות. ואכן תיכף בסמוך נהפך עליו הגלגל וירד רבנו סעדיה גאון מנכסיו ומגדולתו, עד שנאלץ לנדוד לבדו מחוץ למקומו בכדי להשיג מעט פרנסה. וכשראה אותו משרת שאין ביד רבו להחזיקו יותר, נאלץ גם הוא לנדוד לפרנסתו, ונסע למצרים, ושם עסק במסחר והצליח והתעשר מאד. ורבנו סעדיה גאון הגיע בנדודיו אף הוא למצרים והיה משוטט ברחובות לבוש בגדים קרועים